

Abstrakt

KVAPIL, M.: *Umění a řeč v raných textech Friedricha Nietzscheho*. (Diplomová práce)
Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Pracoviště oboru Německá a francouzská filosofie

Vedoucí práce: doc. Mgr. Aleš Novák, Ph.D.

Záměrem práce je prozkoumat ranou filosoficko-estetickou koncepci Friedricha Nietzscheho, která je předznačena v jeho první vydané práci *Zrození tragédie z ducha hudby* (*Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik*, 1872). Tuto koncepci, stojící na vzájemném napětí žvlů apollinského a dionýského pak práce sleduje především ve vztahu k významnému „boji“ Sókrata a Dionýsa, jehož projevy lze pozorovat na Nietzscheho tematizovaném protikladu teoretického a tragického nazírání světa či optimismu vědy a pesimismu umění. Pozornost bude zaměřena především na vznik teoretického optimismu pocházejícího z lidské „vůle k pravdě“, jehož archetyp u Nietzscheho ztělesňuje právě Sókratés. Problém, který bojem Sókrata a Dionýsa vychází na světlo, pak nutně práci nasměruje k Nietzscheově kritice poznání vedeného metafyzicky uchopeným pojmem pravdy. Základ této kritiky spočívá v problému metaforičnosti řeči a lidského poznání vůbec, který je nejuceleněji pojednán ve spise *O pravdě a lži ve smyslu nikoli morálním* (*Über Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne*, 1873). V návaznosti na to pak bude motivací ukázat, co v plném rozsahu znamená, že člověk je bytostně „umělecky tvořícím subjektem“ a jak se tato skutečnost pojí s již zmíněným vztahem Sókrata a Dionýsa. Fenomén sókratismu, který má podle Nietzscheho na svědomí zánik hlubokého hellénského umění, se pak ukáže v jistém smyslu jako odklon od lidské přirozenosti, tkvící v útěku před utrpením, před životem samým, jehož kořeny spočívají v popírání tragické povahy světa. V ostrém protikladu vůči této tendenci se pak objeví „tragické umění“, jehož nejvýznačnější mocí je právě zrcadlení rozporuplné povahy světa, pocházející z „radostného přitakávání“ světu v jeho rozporuplné povaze. V závěru práce bude záměrem ukázat, že zmíněný problém sókratovského působení spočívající v lidské vůli k pravdě lze pozorovat i v Nietzscheho pozdní filosofii. Paralelu zkusíme najít ve třetím pojednání *Genealogie morálky* (*Zur Genealogie der Moral*, 1887), kde Nietzsche vysvětluje termín „asketické ideály“. Ten by mohl být chápán jako jakési přemostění mezi Nietzscheho raným a pozdním obdobím. Práce se kromě vydaných textů také ve velké míře zaměří na fragmenty z rané Nietzscheovy pozůstalosti.

